

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
2008 ԹՎԱԿԱՆԻ
Ա Մ Փ Ո Փ Ո Ւ Մ Ը

ԵՐԵՎԱՆ
Հունվար 2009

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Իր նախընտրական ծրագրում եւ երդմնակալության արարողության ելույթում Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Սերժ Սարգսյանը նշել էր, որ Հայաստանի արտաքին քաղաքականությունը կրելու է շարունակական բնույթ՝ լինելով առավել նախաձեռնող եւ ակտիվ:

ՀՀ նախագահը Հայաստանի արտաքին քաղաքականության վերաբերյալ ծրագրային ելույթով հանդես եկավ Նյու-Յորքում՝ ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեայի 63-րդ նստաշրջանում:

Արտաքին գործերի նախարարությունը շարունակել է արտաքին անվտանգության հետագա ամրապնդմանը, երկրի զարգացման համար անհրաժեշտ արտաքին բարենպաստ պայմանների ու երաշխիքների ապահովմանը, համաշխարհային եւ տարածաշրջանային գործընթացներում մասնակցության խորացմանն ուղղված դիվանագիտական ջանքերը, բարեկամ եւ գործընկեր երկրների հետ երկկողմ եւ բազմակողմ հարաբերությունների առավել զարգացմանն ու ամրապնդմանը, միջազգային կազմակերպություններում գործունե անդամակցության խորացմանն ուղղված քայլերը:

Հայաստանի արտաքին քաղաքականության առաջնահերթ խնդիրն է եղել արցախյան հիմնահարցի արդարացի լուծմանն ուղղված ջանքերի շարունակումը:

Հայաստանի դաշնակցային եւ ռազմավարական հարաբերությունները Ռուսաստանի հետ շարունակել են խորանալ եւ ամրապնդվել: Տեղի են ունեցել բարձր մակարդակի բազմաթիվ փոխայցելություններ եւ հանդիպումներ, որոնց ժամանակ մշակվել են համագործակցության ընդլայնմանն ուղղված նոր ծրագրեր:

Հայաստանի իշխանությունները ջանքեր են գործադրել Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների հետ բարեկամական գործընկերության զարգացման եւ ամրապնդման նպատակով:

Եվրոպական ընտանիքին մերձենալու քաղաքականությունը շարունակվել է: Նախագահ Սերժ Սարգսյանը այցելել է ԵՄ-ում նախագահող Ֆրանսիա, ինչպես նաեւ Բրյուսել, ուր հանդիպումներ է ունեցել Ֆրանսիայի եւ Եվրոպական կառույցների ղեկավարների հետ: Այցելությունների ընթացքում նախանշվել են ԵՄ հետ համագործակցության նոր հեռանկարները:

Շարունակվել է գործունեությունը երկրի արտաքին անվտանգության ռազմաքաղաքական բաղադրիչների ամրապնդման ուղղությամբ:

2008 թ. Հայաստանը ստանձնեց Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպության նախագահությունը եւ ձեռնամուխ եղավ կազմակերպության դերի բարձրացմանը, անդամ երկրների միջեւ համագործակցության խորացմանը:

Հայաստանն ակտիվորեն մասնակցել է Անկախ պետությունների համագործակցության շրջանակում տեղի ունեցող գործընթացներին եւ կազմակերպության գործունեությանը:

Չարգացել է գործընկերությունը ՆԱՏՕ-ի հետ, դրական է գնահատվել Անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագրի առաջին երկամյա փուլը:

2008 թ. հոկտեմբերին Հայաստանը ստանձնել է Սեւծովյան տնտեսական համագործակցության կազմակերպության նախագահությունը:

Հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման ուղղությամբ որդեգրվել է նախաձեռնող ուղեգիծ՝ հավատարիմ մնալով այդ հարաբերություններն առանց նախապայմանների հաստատելու սկզբունքին:

Շարունակել են զարգանալ հարաբերությունները անմիջական հարեւաններ Վրաստանի եւ Իրանի հետ: Ընդլայնվել է համագործակցությունը եվրոպական երկրների, Չինաստանի եւ Հնդկաստանի հետ: Քայլեր են ձեռնարկվել այլ երկրների հետ կառուցողական ու փոխշահավետ հարաբերությունների զարգացման, երկկողմ եւ բազմակողմ համագործակցության ծավալման ուղղությամբ: Իրականացվել են տարբեր մակարդակների տասնյակ փոխայցելություններ, անցկացվել են քաղաքական խորհրդատվություններ, կազմակերպվել են տնտեսական, մշակութային եւ բազմաբնույթ այլ միջոցառումներ:

Եվրոպական կառույցների հետ համագործակցաբար եւ նրանց օժանդակությամբ ջանքեր են գործադրվել Հայաստանում հետընտրական զարգացումների արդյունքում առաջացած խնդիրները լուծելու ուղղությամբ:

Միաժամանակ ՀՀ արտաքին քաղաքականության առջեւ ծառայող խնդիրներ, որոնք մասնավորապես կապված էին գլոբալ ֆինանսական ճգնաժամի հետ:

Ջանքեր են գործադրվել Հարավային Օսեթիայի շուրջ տեղի ունեցած իրադարձությունների արդյունքում առաջացած բացասական հետեւանքները մեղմելու ուղղությամբ:

Տարածաշրջանում կայունության, համագործակցության, անվտանգության ու խաղաղության հաստատումը հանդիսացել է ՀՀ արտաքին քաղաքականության առանցքային խնդիրներից մեկը: Հայաստանը ձգտել է իր նպաստը բերել կայուն ու անվտանգ Հարավային Կովկասի կայացման գործում:

2008 թվականին շարունակվել է Հայաստանի մասնակցությունը միջազգային խաղաղապահ գործողություններին եւ ահաբեկչության ու այլ մարտահրավերների դեմ տարվող միջազգային հանրության պայքարին:

Առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվել Հայաստանի արտաքին քաղաքականության տնտեսական բաղադրիչի առաջնությանը, տնտեսության զարգացման եւ տնտեսական անվտանգության ոլորտի խնդիրների լուծմանը, զարգացել եւ խորացել են տնտեսական փոխշահավետ կապերը տարբեր երկրների եւ միջազգային կառույցների հետ, տասնյակ երկրների հետ միջկառավարական առեւտրատնտեսական հանձնաժողովներում տարվող աշխատանքների արդյունքում ձեռք են բերվել տնտեսական հետագա համագործակցության ծավալման պայմանավորվածություններ, նախանշվել են նոր ծրագրեր:

Շարունակվել են աշխատանքները նաեւ մշակութային դիվանագիտության ոլորտում, Հայաստանում եւ տարբեր երկրներում անցկացվել են բազմաբնույթ միջոցառումներ:

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐ

Հայաստանի նոր ղեկավարությունը հավատարիմ մնալով արտաքին քաղաքականության շարունակականությանը՝ հայտարարեց արցախյան հիմնախնդիրը բացառապես խաղաղ ճանապարհով լուծելու, բանակցությունները ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակներում եւ Մադրիդյան առաջարկությունների հիման վրա շարունակելու պատրաստակամության մասին՝ ընդգծելով այդ գործընթացին արցախյան կողմի լիակատար մասնակցության անհրաժեշտությունը:

Փետրվարին Ադրբեջանը ՄԱԿ-ում ներկայացրեց ԼՂ հիմնախնդրի էությունը խեղաթյուրող եւ Ադրբեջանի տեսակետները միակողմանիորեն արտահայտող բանաձեւի նախագիծ, որը ՄԱԿ-ի ԳԱ քննարկմանը դրվեց մարտին: Բանաձեւը թեւ ընդունվեց 39 կողմ քվեարկած ձայներով, այնուամենայնիվ բանաձեւին դեմ քվեարկեցին ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահ երկրները՝ ԱՄՆ-ը, Ֆրանսիան եւ Ռուսաստանի Դաշնությունը: Ադրբեջանի առաջարկած բանաձեւի նախագիծը չպաշտպանեցին ՄԱԿ-ի անդամ պետությունների գերակշիռ մեծամասնությունը, այդ թվում՝ ԵՄ անդամ բոլոր երկրները:

Ադրբեջանական կողմը փորձեր կատարեց ներկայացնել ՄԱԿ-ի ԳԱ բանաձեւը որպես բանակցությունների հիմք, ժխտելով Մադրիդյան առաջարկությունների գոյությունը, եւ ջանաց լուծարել Մինսկի խմբի բանակցային ձեւաչափը:

2008թ. տեղի են ունեցել Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսյանի եւ Ադրբեջանի նախագահ Իլիամ Ալիևի երկու հանդիպում. հունիսի 6-ին՝ Սանկտ-Պետերբուրգում ու նոյեմբերի 2-ին՝ Մոսկվայում: Մոսկվայի հանդիպումը, որ կազմակերպվել էր Ռուսաստանի նախագահ Դմիտրի Մեդվեդևի միջնորդությամբ եւ նախաձեռնությամբ կարելու հանգրվան հանդիսացավ արցախյան հիմնախնդրի կարգավորման գործընթացի համար: Հայաստանի, Ադրբեջանի եւ Ռուսաստանի նախագահների կողմից հանդիպման արդյունքում ստորագրվեց հռչակագիր, որը նախատեսում է բանակցությունների շարունակումը Մինսկի խմբի շրջանակներում եւ մադրիդյան առաջարկությունների հիման վրա միջազգային իրավունքի սկզբունքների վրա հիմնված եւ միջազգային երաշխիքներով ամրապնդված ԼՂ հիմնախնդրի խաղաղ քաղաքական կարգավորում: Կարելուվում է նաեւ վստահության ամրապնդման միջոցների ձեռնարկումը:

Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների հանձնարարությամբ երկու երկրների արտգործնախարարները ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների աջակցությամբ շարունակել են դարաբաղյան հիմնախնդրի կարգավորման ուղիների շուրջ բանակցությունները: Տեղի է ունեցել արտգործնախարարների 7 հանդիպում:

Չնայած շարունակվող ակտիվ բանակցություններին՝ ադրբեջանական կողմը շարունակեց խեղաթյուրել բանակցային գործընթացի ողջ էությունը՝ շարունակաբար շեշտը դնելով միջազգային իրավունքի միայն մեկ՝ տարածքային ամբողջականության սկզբունքի վրա: Ադրբեջանի ղեկավարությունը շարունակում էր հայտարարել ռազմական ճանապարհով հիմնահարցի լուծման հնարավորության մասին:

Դեկտեմբերի 4-ին ԵԱՀԿ ՄԽ համանախագահ երկրների արտաքին քաղաքական գերատեսչությունների ղեկավարները հանդես եկան համատեղ հայտարարությամբ, որով ընգծվում է Սանկտ-Պետերբուրգում եւ Մոսկվայում Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների հանդիպումների արդյունքում ձեւավորված դրական միտման պահպանման կարելուությունը: Հայտարարությունում հատուկ շեշտվում է, որ հիմնախնդրի խաղաղ կարգավորումն այլընտրանք չունի:

Դեկտեմբերի 4-5-ը Հելսինկիում կայացած ԵԱՀԿ նախարարական խորհրդի 16-րդ հանդիպումն ընդունեց հայտարարություն ԼՂ հիմնախնդրի խաղաղ կարգավորման

վերաբերյալ, որտեղ ողջունելով Մոսկվայի հռչակագիրը, ԵԱՀԿ անդամ երկրների արտգործնախարարները կոչ են անում շարունակել բանակցությունները Մինսկի խմբի շրջանակներում ու Մարդիության առաջարկությունների հիման վրա: Կոչ է արվում ձեռնամուխ լինել խաղաղության համաձայնագրի մշակմանը եւ կոնկրետ քայլեր ձեռնարկել զինադադարն ամրապնդելու համար:

Հայաստանը հաստատակամ է չեզոքացնելու բանակցային գործընթացի առաջընթացի ճանապարհին ստեղծվող խոչընդոտները եւ շարունակելու բանակցությունները Մոսկովյան հռչակագրի եւ Հելսինկիում ընդունված հայտարարությունների ոգուն համապատասխան:

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՐԵՎԱՆՆԵՐ

ՎՐԱՍՏԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության եւ Վրաստանի համագործակցությունը ուղղված է եղել երկու հարեւան եւ բարեկամ պետությունների միջեւ բարիդրացիական հարաբերությունների ամրապնդմանն ու զարգացմանը, համատեղ նոր ծրագրերի մշակմանն ու իրականացմանը, Վրաստանում հայ համայնքի սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավմանը եւ առկա խնդիրների լուծմանը:

2008թ. օգոստոսի սկզբի Հարավային Օսեթիայի շուրջ իրադարձությունները նոր իրողություններ առաջացրեցին տարածաշրջանում: Նշված իրադարձությունները բացասաբար ազդեցին Հայաստանի տնտեսության վրա, պայթեցվեց եւ տեսական ժամանակ անգործության եր մատնված Հայաստանը Վրաստանին կապող երկաթուղին, դադարեցվել էին Վրաստանի տարածքով Հայաստան առաջին անհրաժեշտության ապրանքների բեռնափոխադրումները: Այնուամենայնիվ Հայաստանի իշխանությունների ջանքերի շնորհիվ հաջողվեց պահպանել երկրի կենսագործունեության բնականոն ընթացքը:

Տարվա ընթացքում Հայաստանի եւ Վրաստանի միջեւ կայացել են բարձր մակարդակի մի շարք հանդիպումներ: Սեպտեմբերի 30-ից հոկտեմբերի 1-ը կայացել է ՀՀ նախագահի պաշտոնական այցը Վրաստան, որի ընթացքում պայմանավորվածություններ են ձեռք բերվել այլընտրանքային ճանապարհի կառուցման, անդրասահմանային համագործակցության, երկու երկրների քաղաքացիների միմյանց տարածք մուտք գործելու գործընթացն առավել դյուրացնելու վերաբերյալ: Վրաստանի նախագահը Հայաստանի նախագահին շնորհեց «Ոսկե Գեղմ» Վրաստանի բարձրագույն շքանշան:

Դեկտեմբերի 9-ին պաշտոնական այցով Թբիլիսի է այցելել ՀՀ վարչապետը: Այցի ընթացքում կայացել է Միջկառավարական տնտեսական համագործակցության հանձնաժողովի 7-րդ համատեղ նիստը, որը հնարավորություն տվեց քննարկել առկա խնդիրները եւ մշակել երկկողմ համագործակցության հետագա զարգացման ուղիները:

Սեպտեմբերի 12-13-ը կայացել է ԱԳ նախարարի պաշտոնական այցը Վրաստան:

Տարվա ընթացքում շարունակվել են Վրաստանի հայկական դպրոցներին ցուցաբերվող աջակցությունը, ուսուցիչների վերապատրաստման գործընթացը:

ԻՐԱՆ

Տարբեր բնագավառներում հայ-իրանական բարիդրացիական փոխշահավետ համագործակցությունը շարունակել է զարգանալ:

2008 թ. կայացել են տարբեր մակարդակների մոտ երեք տասնյակ փոխայցելություններ, մշակվել եւ կյանքի են կոչվել մի շարք ծրագրեր:

2008թ. սեպտեմբերի 15-17-ը ԻԻՀ ԱԳ- նախարար Մանուչեհր Մոթթաքիի հրավերով երկօրյա պաշտոնական այցով Թեհրան մեկնեց ՀՀ ԱԳ- նախարարի գլխավորած պատվիրակությունը: Այցելության ընթացքում տեղի ունեցան հանդիպումներ Իրանի բարձրագույն քաղաքական ղեկավարության հետ:

2008թ. նոյեմբերի 22-24-ը ԻԻՀ ազգային անվտանգության բարձրագույն խորհրդի քարտուղարի հրավերով Թեհրան մեկնեց ՀՀ ազգային անվտանգության խորհրդի քարտուղարի գլխավորած պատվիրակությունը: Կայացել են ՀՀ անվտանգության խորհրդի քարտուղարի հանդիպումները ԻԻՀ նախագահի, Մեջլիսի նախագահի, ազգային անվտանգության բարձրագույն խորհրդի քարտուղարի եւ ԱԳ- նախարարի հետ:

2008թ-ին նկատելի աշխուժություն արձանագրվեց երկկողմ տնտեսական հարաբերություններում: Ս.թ. դեկտեմբերի 15-ին Թեհրանում կայացավ հայ-իրանական միջկառավարական հանձնաժողովի 8-րդ համատեղ նիստը, որի ընթացքում քննարկվել են Իրան-Հայաստան բարձրավոլտ էլեկտրահաղորդման 3-րդ գծի եւ Արաքս գետի վրա համատեղ ՀԷԿ-երի շինարարության, ՀՀ տարածքում նավթագտարանի եւ նավթապահեստարանի կառուցման, Հայաստան – Իրան երկաթուղու կառուցման հետ կապված հարցեր: Նիստի արդյունքում ստորագրվեց Փոխըմբռնման հուշագիր, որը նախանշում է էներգետիկայի, տրանսպորտի եւ կապի, գյուղատնտեսության, առողջապահության, գիտության եւ կրթության, մշակույթի եւ այլ ոլորտներում առկա համագործակցության հետագա ընթացքը:

2008թ. նոյեմբերի վերջին ավարտվեց Իրան-Հայաստան գազատարի 2-րդ հատվածի շինարարությունը:

Հարավային Օսեթիայի շուրջ իրադարձությունների օրերին Իրանը ցուցաբերեց աջակցություն Հայաստանին՝ իր տարածքով իրականացնելով առաջին անհրաժեշտության ապրանքների տեղափոխումները:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՀՀ-ում նախագահական ընտրություններից եւ նոր կառավարության ձեւավորումից հետո Հայաստանի նախագահը հանդես եկավ հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման նախաձեռնությամբ, 2008թ. հունիսին հրավիրեց Թուրքիայի նախագահ Աբդուլլահ Գյուլին Երեւան միասին դիտելու Հայաստանի եւ Թուրքիայի ֆուտբոլի հավաքականների հանդիպումը:

Նախագահ Գյուլն ընդունեց հրավերը եւ սեպտեմբերի 6-ին այցելեց Երեւան: Տեղի ունեցավ երկու երկրների նախագահների հանդիպումը, որի ժամանակ երկուստեք պատրաստակամություն հայտնեցին հարաբերությունների կարգավորման մասին: Նույն օրը տեղի ունեցավ նաեւ Հայաստանի եւ Թուրքիայի արտգործնախարարների հանդիպումը: Այս նախաձեռնությունը դրական արձագանք գտավ եւ միջազգային հանրության կողմից գնահատվեց որպես համարձակ եւ կառուցողական քայլ:

Հայ-թուրքական երկխոսությունը շարունակություն ստացավ ՀՀ արտգործնախարար Էդվարդ Նալբանդյանի եւ ԹՀ արտգործնախարար Ալի Բարաջանի մի շարք հանդիպումների ընթացքում:

ՌՌԻՍԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի եւ Ռուսաստանի դաշնակցային հարաբերությունները շարունակել են ամրապնդվել բոլոր ուղղություններով՝ հիմնվելով մեր ժողովուրդների եւ երկրների ավանդական կապերի, ինչպես նաեւ Բարեկամության, համագործակցության եւ փոխադարձ օգնության մասին պայմանագրի հիման վրա:

Շարունակվել է բարձր մակարդակի քաղաքական երկխոսությունը: Հունիսին իր առաջին արտերկյա պաշտոնական այցելությունը ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանը կատարեց Մոսկվա: Հոկտեմբերին պատասխան պաշտոնական այցով Երեւան ժամանեց ՌԴ նախագահ Դմիտրի Մեդվեդեւը: Նախագահների փոխայցելությունների եւ հանդիպումների ընթացքում ձեռք բերվեցին կոնկրետ պայմանավորվածություններ երկկողմ ռազմավարական համագործակցության հետագա խորացման եւ ընդլայնման վերաբերյալ:

Տարվա ընթացքում բազմաթիվ այլ այցեր եւ հանդիպումներ են եղել նախագահների, խորհրդարանների ղեկավարների, վարչապետների, անվտանգության խորհուրդների քարտուղարների, արտգործնախարարների, պաշտպանության նախարարների եւ այլ մակարդակներով:

Ռուսաստանը որպես ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահ ակտիվորեն ներգրավված է եղել արցախյան հիմնախնդրի կարգավորման բանակցություններում:

Հոկտեմբերի 20-ին Երեւանում տեղի ունեցավ ՀՀ եւ ՌԴ միջկառավարական տնտեսական հանձնաժողովի 10-րդ նիստը, որի ընթացքում կողմերն ամփոփեցին հայ ռուսական տնտեսական հարաբերությունները, ընդունվեց գործողությունների ծրագիր առաջիկա մեկ տարվա համար:

Հայ-ռուսական տնտեսական համագործակցությունը շարունակել է խորանալ: Ռուսաստանյան ներդրումները Հայասանի տնտեսության մեջ գերազանցել են 1 միլիարդ 300 մլն դոլարի սահմանագիծը: «Հայկական երկաթուղի» ՊՓԲԸ-ի կառավարման մրցույթը շահեց «Ռուսաստանյան երկաթուղի» ընկերությունը:

Շարունակվել են ակտիվորեն զարգանալ գիտության, կրթության եւ մշակույթի ոլորտներում համագործակցությունն ու փոխանակումները:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

2008 թվականին ջանքեր գործադրվեցին ԱՄՆ հետ բարեկամական գործընկերության խորացման եւ սերտացման նպատակով:

Մեպտեմբերին ՄԱԿ-ի ԳԱ նստաշրջանին մասնակցելու նպատակով Նյու-Յորքում գտնվող ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանն ընդունել է ԱՄՆ պետքարտուղար Կոնդոլիզա Ռայսին, քննարկվել են Հայաստան-ԱՄՆ երկկողմ հարաբերությունների զարգացման հեռանկարները:

Հոկտեմբերին Համաշխարհային բանկի եւ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի տարեկան հանդիպմանը մասնակցելու նպատակով Վաշինգտոնում գտնվող ՀՀ վարչապետ Տիգրան Սարգսյանը հանդիպումներ է ունեցել ԱՄՆ փոխնազահ Դեյվ Չեյնիի, պետքարտուղար Կոնդոլիզա Ռայսի եւ առեւտրի քարտուղար Կարլոս Գուտիերեսի հետ:

2008 թ. հուլիսին պետքարտուղար Կոնդոլիզա Ռայսի հրավերով Վաշինգտոն է այցելել ՀՀ ԱԳ նախարար Էդվարդ Նալբանդյանը, որտեղ հանդիպումներ է ունեցել պետքարտուղար Կոնդոլիզա Ռայսի, ԱՄՆ նախագահի օգնական դեսպան Ջեյմս Ջեֆրիի, պետքարտուղարի

տեղակալներ Դենիել Ֆրիդի եւ Դեվիդ Կրամերի, «Հագարամյակի մարտահրավեր» կորպորացիայի գործադիր տնօրեն Ջոն Դանիլովիչի, ԱՄՆ կոնգրեսի անդամների հետ:

2008թ. ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշը ստորագրեց հատկացումների մասին օրենքը, որով հաստատվեց Հայաստանին 58,5 մլն. դոլարի ֆինանսական աջակցություն: Լեռնային Ղարաբաղին հատկացվելիք օգնության վերաբերյալ կոչ է արված պետքարտուղարությանը այդ հարցում առաջնորդվել Ներկայացուցիչների պալատի բանաձեւով, ըստ որի Լեռնային Ղարաբաղին հատկացվել է մինչեւ 6 մլն. դոլարի օգնություն:

2008 թ. նոյեմբերին Վաշինգտոնում կայացավ հայ-ամերիկյան առեւտրատնտեսական հարաբերությունները կանոնակարգող տնտեսական հարցերով հայ-ամերիկյան աշխատանքային խմբի հերթական նստաշրջանը, որին մասնակցեց հայկական կողմի համանախագահ, ՀՀ էկոնոմիկայի նախարար Ներսես Երիցյանի գլխավորած պատվիրակությունը: Նիստին քննարկվեց երկկողմ տնտեսական հարաբերությունների զարգացման հետ կապված հարցերի փաթեթը: Ստորագրվեց Օդային տրանսպորտի մասին համաձայնագիր:

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԻՆՏԵԳՐՈՒՄ

Եվրոպական միություն

Եվրոպական ընտանիքին մերձեցնելու ուղղված քաղաքականությունը շարունակվել է, մասնավորապես խորացել է համագործակցությունը Եվրոպական հարեւանության ծրագրի շրջանակներում: 2008-ի դեկտեմբերին Եվրոպական հանձնաժողովը հանդես եկավ «Արեւելյան գործընկերություն» առաջարկությամբ, որը ողջունվեց Հայաստանի կողմից: Այն կարող է որակական նոր մակարդակի բարձրացնել ԵՄ-ի եւ Հայաստանի միջեւ հարաբերությունները:

Քաղաքական երկխոսության խորացման տեսակետից կարելի է նշանակություն ունեցան ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի այցերը նոյեմբերի 3-4-ը՝ Եվրոպական միությունում նախագահող Ֆրանսիա եւ նոյեմբերի 5-6-ը՝ Բրյուսել՝ ԵՄ կառույցներ, որոնք նոր լիցք հաղորդեցին Հայաստան- Եվրոպական միություն համագործակցությանը: Այցելության շրջանակներում համաձայնագիր է ստորագրվել Հայաստան ԵՄ խորհրդատուների խմբի գործուղման վերաբերյալ, որոնք պետք է աշխատանքներ ծավալեն Հայաստանում բարեփոխումների գործընթացին աջակցելու նպատակով: 2008թ. Հայաստանը շոշափելի առաջընթաց է արձանագրել ԵՄ հետ արտաքին քաղաքականության ասպարեզում սերտ համագործակցության հաստատման ուղղությամբ, որը դրսևորվել է քաղաքական բարձր մակարդակի երկխոսության խորացմամբ, քաղաքական խորհրդատվությունների նոր ձեւաչափերի ստեղծմամբ:

Համագործակցության նոր ուղեւիշներ մշակելու խնդրում իրենց կարելի է ներդրումն ունեցան նաեւ ԵՄ Տրոյկայի, ՀՀ արտգործնախարար Էդվարդ Նալբանդյանի եւ Եվրոպական հանձնաժողովի արտաքին հարաբերությունների գլխավոր տնօրեն Էնեկո Լանդաբուրյի փոխայցերը:

2008թ. հուլիսին Հայաստանն առաջին անգամ հրավիրվեց մասնակցելու ԵՄ Խորհրդի Քաղաքական եւ անվտանգության կոմիտեի Տրոյկայի մակարդակով քաղաքական խորհրդակցություններին:

2008թ. Հայաստանը առաջընթաց է արձանագրել Գործողությունների ծրագրում նախանշված բոլոր ուղղություններում. բարեփոխումներ հարկային եւ մաքսային քաղաքականության եւ

վարչարարության, գործարար միջավայրի բարելավման ոլորտներում, որոնք բարձր գնահատական են ստացել ԵՄ կողմից:

ԵՄ կողմից ներդրումները խրախուսելու նպատակով Հայաստանը շրջանակային համաձայնագիր է ստորագրել Եվրոպական ներդրումային բանկի հետ:

Հայաստանը հանդես է եկել համագործակցության նոր մարմին ստեղծելու միջոցով ԵՄ հետ համագործակցությունը սերտացնելու նախաձեռնությամբ: Ս.թ. նոյեմբերի 25-ին կայացել է Արդարադատության, ազատության եւ անվտանգության ենթակոմիտեի ստեղծմանն ուղղված համատեղ փորձագիտական հանդիպում:

2008թ. դեկտեմբերի 9-ին Հայաստանի եւ ԵՄ-ի միջեւ ստորագրվել է Օդային փոխադրումների վերաբերյալ համաձայնագիրը, որը կանոնակարգում է ԵՄ եւ Եվրոպական տնտեսական համայնքի անդամ երկրների հետ Հայաստանի ավիացիոն համագործակցությունը:

2008թ. անցկացված բանակցությունների ընթացքում ձեռք են բերվել պայմանավորվածություններ միգրացիայի բնագավառում ԵՄ երկրների հետ համագործակցությունն ամրապնդելու մասին:

Եվրոպայի անվտանգության եւ համագործակցության կազմակերպություն

2008թ. Հայաստանն ակտիվորեն մասնակցել է ԵԱՀԿ երեք հարթություններում իրականացված աշխատանքներին:

Փետրվարի 25-26-ը Հայաստանում էր գտնվում ԵԱՀԿ գործող նախագահ, Ֆինլանդիայի արտաքին գործերի նախարար Իլկա Կաներվան:

Հուլիսի 1-3-ը Ֆինլանդիայի Հանրապետություն կատարած այցի շրջանակներում ՀՀ ԱԳ նախարար Է. Նալբանդյանը հանդիպումներ ունեցավ Ֆինլանդիայի ԱԳ նախարար, ԵԱՀԿ գործող նախագահ Ալեքսանդր Ստուբի եւ ԵԱՀԿ գործող նախագահի հատուկ պատվիրակ Հեյկի Տավիտիեի հետ:

Սեպտեմբերի 10-11-ը Երեւանում էր գտնվում 2009թ. ԵԱՀԿ հունական նախագահության աշխատանքային խումբը, որը դեկավարում էր դեսպան Նիկոլաոս Կալանցիանոսը:

Դեկտեմբերի 4-5-ը ՀՀ ԱԳ նախարար Էդվարդ Նալբանդյանը մասնակցեց Հելսինկիում կայացած ԵԱՀԿ նախարարական խորհրդի 16-րդ հանդիպմանը, որի ընթացքում ընդունվեցին հայտարարություններ ԼՂ հակամարտության խաղաղ կարգավորման վերաբերյալ:

Դեկտեմբերի 14-17-ը Հայաստան այցելեց ԵԱՀԿ գլխավոր քարտուղար Մարկ Պերեն դը Բրիշամբոյի գլխավորած պատվիրակությունը:

Եվրոպայի խորհուրդ

Հայաստան-Եվրոպայի խորհուրդ համագործակցությունը 2008թ. ծավալվել է ՀՀ-ԵԽ գործողությունների ծրագրում առաջնայնությունների մշակման, միջկառավարական կոմիտեներում ՀՀ փորձագետների ներգրավվածության, ԵԽ տարբեր նախարարական համաժողովներում մասնակցության, ստանձնած պարտավորությունների կատարման եւ համագործակցության այլ ուղղություններով:

2008թ. մայիսի 7-ին Ստրասբուրգում ՀՀ ԱԳ նախարարը մասնակցեց ԵԽ նախարարների կոմիտեի 118-րդ նստաշրջանին: Ստրասբուրգում Էդվարդ Նալբանդյանը հանդիպումներ ունեցավ ԵԽ գլխավոր քարտուղարի, ԵԽԽՎ նախագահի, Ազոյի խմբի անդամների, ԵԽ

մարդու իրավունքների հանձնակատարի եւ մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախագահի հետ:

Եվրոպայի խորհրդի հետ համագործակցաբար եւ օժանդակությամբ ջանքեր են գործադրվել Հայաստանում հետընտրական զարգացումների արդյունքում առաջացած խնդիրները լուծելու ուղղությամբ:

2008թ. շարունակվել է Հայաստանի համագործակցությունը Եվրոպայի խորհրդի տարբեր կառույցների հետ, մասնավորապես՝ ՀՀ պարտավորությունների կատարումը վերահսկող ԵԽ նախարարների կոմիտեի խմբի (Ագոյի խումբ) եւ ԵԽ մարդու իրավունքների հանձնակատար Թոմաս Համարբերգի հետ:

ԵԽԽՎ-ում ՀՀ ԱԺ պատվիրակությունը շարունակել է ակտիվորեն մասնակցել վեհաժողովի աշխատանքներին:

Ս.թ. փետրվարի 25-ին ԵԽ նախարարների կոմիտեի նախագահող Սլովակիայի ԱԳ նախարար Յան Կուբիշն այցելեց Երևան:

2008թ. մայիսին ՀՀ ԱԺ նախագահը Ստրասբուրգում մասնակցել է ԵԽ խորհրդարանների նախագահների համաժողովին:

2008թ. հուլիսի 22-25-ը ԵԽԽՎ նախագահ Լուիս Մարիա դե Պյուիչն այցելեց Հայաստան:

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐ

Շարունակվել է երկկողմ ձեռնաշփոխ ՀՀ հարաբերությունների զարգացումը եվրոպական երկրների հետ:

Տեղի են ունեցել ՀՀ նախագահի այցելությունները Ֆրանսիա, Բելգիա եւ Բուլղարիա: Փարիզում նախագահ Սերժ Սարգսյանը հանդիպումներ է ունեցել Ֆրանսիայի նախագահ Նիկոլա Սարկոզիի, վարչապետ Ֆրանսուա Ֆիյոնի եւ Սենատի նախագահ Ժերար Լարշեի հետ:

Բրյուսել այցելության ընթացքում Հայաստանի նախագահը հանդիպումներ է ունեցել Բելգիայի վարչապետ Իվ Լետերմի եւ Սենատի եւ Ներկայացուցիչների պալատի նախագահներ Արման դե Դեկերի եւ Հերման վան Ռոմպույի հետ:

Դեկտեմբերին ՀՀ նախագահը պաշտոնական այցով այցելեց Սոֆիա, ուր հանդիպումներ են կայացել երկրի նախագահ Գեորգի Պրվանովի, ժողովրդական ժողովի նախագահ Գեորգի Պիրինսկու եւ վարչապետ Մերգեյ Ստանիշեւի հետ:

Նախագահի այցելությունների արդյունքում կոնկրետ պայմանավորվածություններ են ձեռք բերվել համագործակցության հետագա խորացումը խթանելու վերաբերյալ:

2008 թ.-ին տեղի են ունեցել արտգործնախարար Էդվարդ Նալբանդյանի այցերը մի շարք եվրոպական երկրներ, որոնց ընթացքում բանակցություններ են կայացել տարբեր բնագավառներում փոխգործակցության խորացման հնարավորությունների շուրջ:

Էդվարդ Նալբանդյանը պաշտոնական այցերով եղել է Ֆրասիայում, Գերմանիայում, Ֆինլանդիայում, Շվեդիայում, Լիտվայում, Լատվիայում եւ Էստոնիայում:

ՀՀ ԱԳ նախարարը աշխատանքային այցերով եղել է Միացյալ Թագավորությունում, Ալբանիայում եւ Բելգիայում:

2008 թ. Հայաստան են այցելել Սլովենիայի ԱԳ նախարար Դմիտրի Ռուպելը, Ֆինլանդիայի արտաքին գործերի նախարար Իլկա Կաներվան, Վատիկանի պետական քարտուղար նորին սրբազանություն կարդինալ Տարչիզիո Բերտոնեն, Շվեյցարիայի Համադաշնության Դաշնային խորհրդական, ԱԳ նախարար տիկին Միշլին Քալմի-Ռեյը, Չեխիայի ԱԳ նախարար Կարել Շվարցենբերգը, Ռումինիայի ԱԳ նախարար Լազար Կոմանեսկուն, Հունգարիայի ԱԳ նախարար Քինգա Գյոնգը:

Պետությունների ղեկավարների եւ արտգործնախարարների մակարդակով հանդիպումներ են տեղի ունեցել նաեւ տարբեր միջազգային կազմակերպությունների շրջանակներում:

Տեղի են ունեցել արտգործնախարարի հանդիպումները Հունաստանի, Կիպրոսի, Մոնակոյի, Լիխտենշտեյնի արտգործնախարարների, Նիդեռլանդների Եվրոպական հարցերով նախարարի հետ:

2008 թ. Եվրոպական երկրների հետ ակտիվ փոխայցելություններ եւ համագործակցություն է ծավալվել նաեւ Հայաստանի պետական կառավարման այլ մարմինների մասով:

Եվրոպական երկրների կողմից Հայաստանում 2008 թ. շարունակել են իրականացվել եւ նախաձեռնվել են մի շարք ներդրումային, գիտական եւ կրթական ծրագրեր:

Դիվանագիտական հարաբերություններ են հաստատվել Մոնակոյի եւ Լիխտենշտեյնի հետ:

Երեւանում բացվեց Լիտվայի հանրապետության դեսպանությունը:

Բաթյան երկրների եւ Սկանդինավյան երկրների հետ հարաբերությունների խորացման նպատակով որոշում է կայացվել 2009 թ. Վիլնյուսում եւ Հելսինկյում տարածաշրջանային դեսպանությունների հիմնադրման վերաբերյալ:

ԱՆԿԱԽ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՍԱԳՈՐԾԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆ

Համագործակցությունը ԱՊՀ շրջանակներում 2008թ. ընթացքում շարունակել է մնալ ՀՀ արտաքին քաղաքականության կարեւոր ուղղություններից մեկը: Հայաստանը ակտիվորեն մասնակցել է ԱՊՀ շրջանակում ծավալվող գործընթացներին:

Հայաստանի քաղաքական ղեկավարությունը բարձրագույն մակարդակով մասնակցել է ԱՊՀ շրջանակում տեղի ունեցած պաշտոնական եւ ոչ պաշտոնական հանդիպումներին:

Նախագահ Սերժ Սարգսյանը աշխատանքային այցերով եղել է Ուկրաինայում, Գերդստանում եւ Ղազախստանում:

Նախագահը այցելել է Գրիմ` Սուրբ Խաչ վանական համալիրի հիմնադրման 650-ամյակի արարողությանը: Այցելության ընթացքում տեղի է ունեցել Սերժ Սարգսյանի հանդիպումը նախագահ Վիկտոր Յուշչենկոյի հետ:

Հայ-ղազախական հարաբերությունները շարունակել են զարգանալ, տեղի է ունեցել նախագահ Սերժ Սարգսյանի աշխատանքային այցը Աստանա եւ հանդիպումը Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւի հետ:

Հայկական կողմն իր ակտիվ մասնակցությունն է ունեցել ԱՊՀ տնտեսական զարգացման Հայեցակարգի մշակմանն ու ընդունմանը:

Ս.թ. նոյեմբերի 27-28-ին կայացավ ՀՀ արտգործնախարար Էդվարդ Նալբանդյանի պաշտոնական այցը Բելառուս: Այցելության ընթացքում նախարար Նալբանդյանը հանդիպումներ է ունեցել Բելառուսի նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոյի եւ ԱԳ նախարար Սերգեյ Մարտինովի հետ:

ԱՍԻԱ ԵՎ ԱՖՐԻԿԱ

2008 թվականին շարունակվել են հայկական դիվանագիտության ջանքերը Չինաստանի, Հնդկաստանի, Ճապոնիայի հետ համագործակցության խորացման ուղղությամբ:

Օգոստոսին Պեկինի օլիմպիական խաղերին մասնակցելու նպատակով Չինաստան այցելեց ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի գլխավորած պատվիրակությունը:

Դեկտեմբերին պաշտոնական այցով Չինաստան մեկնեց ՀՀ ԱԺ նախագահ Հովիկ Աբրահամյանի գլխավորած պատվիրակությունը:

Աշխատանքներ են տարվել Չինաստանի հետ հարաբերությունները զարգացնելու, հայ հասարակության լայն շրջանակների (ձեռնարկատերեր, կրթական եւ գիտական համակարգի ներկայացուցիչներ, լրագրողներ, մշակութային գործիչներ) կապերը եւ համագործակցությունը ընդլայնելու եւ խորացնելու ուղղությամբ:

2008 թ. Երեւանի Վ.Բրյուսովի անվան օտար լեզուների Համալսարանում բացվեց «Կոնֆուցիուսի ինստիտուտը», որը զբաղվելու է չինարեն լեզվի ուսուցմամբ եւ մշակույթի ներկայացմամբ:

ՉԺՀ կառավարությունը շարունակել է Հայաստանի տնտեսության տարբեր բնագավառներին տրամադրվող դրամաշնորհային օժանդակությունը:

Հայ-ճապոնական երկկողմ համագործակցությունը շարունակվել է հիմնականում Հայաստանի տնտեսական բարեփոխումների եւ զարգացման աջակցման ծրագրերի միջոցով: Որոշում է կայացվել 2009թ. ճապոնիայում ՀՀ դեսպանություն հիմնադրելու վերաբերյալ:

Հնդկաստանի հետ հարաբերությունները հագեցած էին պատվիրակությունների այցելություններով, գործարար շփումներով, մշակութային միջոցառումներով: Նյու Դելիում բացվել է «Հայաստանի» փողոցը, արարողությանը մասնակցել է Երեւանի քաղաքապետը:

Ջանքեր են գործադրվել Հարավային Կորեայի, Վիետնամի, Ինդոնեզիայի, Շրի Լանկայի եւ Թայլանդի, Սինգապուրի եւ Լաոսի հետ գործակցության ընդլայնման ուղղությամբ:

Քայլեր են ձեռնարկվել Աֆրիկյան մայրցամաքի երկրների հետ հարաբերությունների զարգացման ուղղությամբ: Դիվանագիտական հարաբերություններ են հաստատվել Մավրիտանիայի եւ Կոմորոսի հետ:

ԿԱՆԱԴԱ ԵՎ ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԱՍԵՐԻԿԱ

2008 թվականի ընթացքում հայ-կանադական հարաբերությունները զարգացել են երկկողմ ու բազմակողմ քաղաքական խնդիրների շուրջ երկու երկրների միջեւ երկխոսությունն

ընդլայնելու եւ առեւտրական կապերն ու տնտեսական գործակցությունը խթանելու ճանապարհով:

Աշխատանքային այցով Կանադայում գտնվող ՀՀ ԱԳ նախարարը հանդիպում է ունեցել Կանադայի տարածքային կառավարման, ենթակառուցվածքների եւ տրանսպորտի նախարար Լորանս Քենոնի (ներկայիս ԱԳ նախարար) հետ, քննարկել հայ-կանադական երկկողմ հարաբերություններին վերաբերող հարցերի լայն շրջանակ:

Տարվա ընթացքում շարունակվել է տարբեր բնագավառներում համատեղ ծրագրերի իրականացումը առանցքային էր երկու երկրների տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի ընկերությունների միջև համագործակցության հաստատման տեսանկյունից:

Հայաստանի համագործակցությունը լատինամերիկյան երկրների՝ Արգենտինայի, Բրազիլիայի, Մեքսիկայի եւ Ուրուգվայի հետ շարունակել է զարգանալ:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐ

Հայաստանը քայլեր է ձեռնարկել արաբական երկրների հետ համագործակցության խորացման, միջազգային կազմակերպություններում փոխադարձ աջակցության ապահովման, փոխշահավետ առեւտրատնտեսական եւ գիտամշակութային համագործակցության ընդլայնման եւ խթանման համար:

Շարունակվել է ավանդական բարեկամական հարաբերությունների զարգացումը Եգիպտոսի, Սիրիայի, Լիբանանի եւ Արաբական Միացյալ Էմիրությունների հետ: Տեղի են ունեցել փոխայցելություններ, կազմակերպվել են խորհրդատվություններ եւ բազմաթիվ մշակութային միջոցառումներ: 2008թ. որակապես նոր մակարդակի բարձրացվեց ՀՀ փոխգործակցությունը Արաբական պետությունների լիգայի հետ. Եգիպտոսում ՀՀ դեսպանը հավատարմագրվեց ԱՊԼ-ում որպես Հայաստանի Հանրապետության լիազոր ներկայացուցիչ:

Հայաստանը ավարտել է իր խաղաղապահ առաքելությունն Իրաքում եւ դուրս բերել Իրաքի հետպատերազմյան վերականգնմանն աջակցելու նպատակով գործուղված իր ստորաբաժանումը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Միավորված ազգերի կազմակերպություն

Սեպտեմբերի 23-ից 26-ը ՄԱԿ-ի ԳԱ աշխատանքներին մասնակցեց նախագահ Սերժ Սարգսյանը: Այցի շրջանակում ՀՀ նախագահը ծրագրային ելույթով հանդես եկավ Գլխավոր Ասամբլեայի նիստին եւ հանդիպումներ ունեցավ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի, Կիպրոսի, Լատվիայի եւ Սերբիայի նախագահների, Նիդեռլանդների վարչապետի եւ ԱՄՆ պետքարտուղարի հետ:

2008թ. Հայաստանը շարունակեց մասնակցել ՄԱԿ-ի հետեյալ հանձնաժողովների եւ կոմիտեների աշխատանքներին.

- Բնակչության եւ զարգացման հանձնաժողով (2004-2008թթ.),
- Ծրագրման եւ համակարգման կոմիտե (2006- 2008թթ.),
- Համաշխարհային փոստային միության վարչական խորհուրդ (2004-2008թթ.),
- Հանցավորության կանխարգելման եւ քրեական արդարադատության հանձնաժողով (2006-2008թթ.),
- Կանանց կարգավիճակի հարցերով հանձնաժողով (2007-2011թթ.),
- Միջազգային առեւտրի իրավունքի հանձնաժողով (UNCITRAL) – (2007-2012թթ.),

2008թ. ընթացքում Հայաստանը ընտրվել է վերընտրվել է հետեւյալ հանձնաժողովներում եւ մարմիններում՝

- Ծրագրման եւ համակարգման կոմիտե (2009-2011թթ.),
- Վիճակագրության հանձնաժողով (2009-2012թթ.),
- ՄԱԿ-ի բնակավայրերի ծրագրի ղեկավար խորհուրդ (UN-Habitat) – (2009-2012թթ.),

2008թ. Հայաստանը շարունակել է համագործակցությունը ՄԱԿ-ի տարբեր մասնագիտացված գործակալությունների եւ ծրագրերի հետ: Աշխատանքներ են տարվել մշակելու 2010-2014թթ. ՄԱԿ-ի զարգացման օժանդակության շրջանակների մասին ծրագրային փաստաթուղթը: Այն կնախանշի Հայաստանում ՄԱԿ-ի կողմից իրականացվող համագործակցության ուղղությունները:

Մարտին ստորագրվեց Հայաստանի եւ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի միջեւ 2007-2009թթ. համագործակցության վերաբերյալ ծրագիրը, որը նոր հեռանկարներ է բացում Հայաստանում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի առավել կանոնակարգված գործունեության համար կրթության, գիտության, մշակույթի եւ հեռահաղորդակցության ոլորտներում:

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հորելյանական 2008թ. օրացույցում Հայաստանի առաջարկությամբ ընդգրկվել էին Վիլյամ Մարոյանի եւ Վիկտոր Համբարձումյանի 100-ամյա տարեդարձները, որոնց կապակցությամբ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հովանավորությամբ բազմաթիվ միջոցառումներ են կայացել:

Աշխատանք է կատարվել նաեւ մարդկանց շահագործման (թրաֆիկինգի) դեմ պայքարի ուղղությամբ: Կառավարության որոշմամբ բարձրացվել է նախկինում գործող միջգերատեսչական հանձնաժողովի կարգավիճակը՝ ստեղծելով մարդկանց շահագործման (թրաֆիկինգի) դեմ պայքարի հարցերով խորհուրդ ՀՀ փոխվարչապետի ղեկավարությամբ: Ծարունակվել է ակտիվ համագործակցությունը թրաֆիկինգի դեմ պայքարի ոլորտում ներգրավված միջազգային կազմակերպությունների եւ Հայաստանում գործող հասարակական կազմակերպությունների հետ:

Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային կազմակերպություն

ՀՀ արտգործնախարար Էդվարդ Նալբանդյանը մասնակցել է ելույթ է ունեցել Քվեբեկում կայացած Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային կազմակերպության (ՖՄԿ) 12-րդ գագաթաժողովին, որը որոշում է ընդունել Հայաստանին Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային կազմակերպության ասոցիացված անդամի կարգավիճակ շնորհելու մասին:

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՍԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանը ակտիվորեն մասնակցեց Մեծոլյան տնտեսական համագործակցության կազմակերպության (ՄՃՏՀ) եւ նրա շրջանակներում գործող մարմինների գործունեությանը: ԱԳՆ եւ ՀՀ ճյուղային նախարարությունների համադրված ջանքերի շնորհիվ հայկական պատվիրակությունները մասնակցել են ՄՃՏՀ բազմաթիվ նախարարական, աշխատանքային խմբերի եւ այլ հանդիպումների:

Սեպտեմբերի 8-10-ը Հայաստան այցելեց ՄՃՏՀ գլխավոր քարտուղար դեսպան Լեոնիդաս Թրիգանթոպուլոսը:

Հոկտեմբերի 23-ին ՀՀ ԱԳ նախարարը Տիրանայում մասնակցեց ՄՃՏՀ արտգործնախարարների հանդիպմանը, որտեղ կազմակերպության նախագահությունը փոխանցվեց Հայաստանին:

Ս.թ. նոյեմբերի 24-ին ՀՀ արտգործնախարար Էդվարդ Նալբանդյանը որպես ՄԾՏՀ գործող նախագահ այցելեց Ստամբուլում գտնվող ՄԾՏՀ կենտրոնակայան կազմակերպությունում ՀՀ նախագահության առաջնությունները ներկայացնելու նպատակով:

Դեկտեմբերի 4-ին Բաքվում տեղի է ունեցել TRACECA Եվրոպա-Կովկաս-Ասիա տրանսպորտային ծրագրի անդամակից երկրների տրանսպորտի նախարարների կոնֆերանսը, որին չնայած Ադրբեջանի կողմից ստեղծված խոչընդոտներին մասնակցել է նաև Հայաստանի պատվիրակությունը:

Շարունակվել է համագործակցությունը ՄԱԿ-ի Պարենի եւ գյուղատնտեսության կազմակերպության հետ (ՊԳԿ):

Հայաստանը շարունակել է համագործակցությունը ՄԱԿ-ի Ասիայի եւ խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանի տնտեսական եւ սոցիալական հանձնաժողովի (ESCAP, ԱԽՏՄՀ), դեպի ծով ելք չունեցող երկրների խմբի (LLDC) հետ, մասնակցել է ԱԽՏՄՀ-ի 64-րդ նստաշրջանին եւ այդ շրջանակներում «Էներգետիկ անվտանգություն եւ կայուն զարգացում» նախարարական հանդիպմանը:

Հոկտեմբերի 21-23-ը Հայաստան են այցելել ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի տեղակալ Շեյք Սիդի Դիարան:

Հայաստանում ակտիվ գործունեություն է ծավալել Ասիական զարգացման բանկը:

ՈԱԶՄԱՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպություն (ՀԱՊԿ)

2008թ. սեպտեմբերին Հայաստանը ստանձնեց ՀԱՊԿ նախագահությունը:

2008թ. ապրիլին Երևանում կայացել է ՀԱՊԿ Ռ-ազմատեխնիկական համագործակցության միջպետական հանձնաժողովի 5-րդ նիստը, որի ընթացքում քննարկվել են ՀԱՊԿ անդամ պետությունների միջև ռազմատնտեսական համագործակցության հետագա խորացման վերաբերյալ հարցեր:

2008թ. հունիս-օգոստոս ամիսներին Հայաստանում անցկացվեց «ՀՀ-ի ինքնիշխանության եւ տարածքային ամբողջականության համատեղ պաշտպանության գործողության նախապատրաստում եւ անցկացում» քենայով ՀԱՊԿ անդամ պետությունների «Ռուբեժ-2008» համատեղ հրամանատարաշտաբային զորավարությունը, որը հնարավորություն ընձեռեց ստուգելու անդամ պետությունների հավաքական պաշտպանության պատրաստվածությունը, ինչպես նաև մշակելու Հայաստանի հանդեպ ագրեսիայի սպառնալիքի կամ ագրեսիայի ակտի դեպքում ձեռնարկվելիք միջոցները:

2008թ. սեպտեմբերի 5-ին Մոսկվայում կայացավ ՀԱՊԿ Հավաքական անվտանգության խորհրդի հերթական նստաշրջանը, որի ընթացքում քննարկվեցին ահաբեկչության եւ թմրանյութերի անօրինական շրջանառությանը հակազդելու, ՀԱՊԿ շրջանակներում ռազմական շինարարության, ՀԱՊԿ անդամ պետությունների տեղեկատվական անվտանգության համակարգին վերաբերող հարցեր: Նստաշրջանի ընթացքում ընդունվեց հռչակագիր, որով անդամ պետությունները կրկին հաստատեցին միջազգային հիմնարար խնդիրների նկատմամբ իրենց մոտեցումների ընդհանրությունը:

Հայաստանը որպես ՀԱՊԿ-ում նախագահող երկիր հետամուտ եղավ ՀԱՊԿ շրջանակներում արտաքին քաղաքականության համադրման կատարելագործմանը:

Հանրապետության նախագահը մասնակցել է Հավաքական անվտանգության խորհրդի 2 նիստի:

Հայաստանի համակարգմամբ անց են կացվել ՀԱՊԿ-ում նախագահող պետության գործառույթներից բխող մի շարք միջոցառումներ, մասնավորապես՝
- ՀԱՊԿ-ում ՀՀ նախագահության ընթացքում տեղի են ունեցել ՀԱՊԿ անդամ պետությունների արտաքին գործերի նախարարների երկու հանդիպում Նյու-Յորքում եւ Հելսինկիում, անվտանգության խորհուրդների քարտուղարների հանդիպում եւ պաշտպանության նախարարների խորհրդի նիստ՝ Երեւանում:
- Հայաստանի նախաձեռնությամբ կայացել են երրորդ երկրներում ՀԱՊԿ անդամ պետությունների դիվանագիտական ներկայացուցչությունների ղեկավարների մի շարք հանդիպումներ եւ խորհրդատվություններ:

ՆԱՏՕ

2008թ. ընթացքում շարունակվել են Անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագրի (ԱԳԳԾ) իրագործմանն ուղղված աշխատանքները, մասնավորապես ճգնաժամերի կառավարման եւ արտակարգ իրավիճակների, ռազմական բարեփոխումների, սահմանային անվտանգության, ահաբեկչության դեմ պայքարի, Գիտություն հանուն խաղաղության ծրագրի եւ հանրային դիվանագիտության ոլորտներում համագործակցության խորացմանն ուղղությամբ:

2008թ. ապրիլի 3-ին ՀՀ նորընտիր նախագահ, ՀՀ վարչապետ Ս.Սարգսյանը աշխատանքային այց է կատարել Բուխարեստ, որտեղ մասնակցել է ՆԱՏՕ-ի Եվրաստլանտյան գործընկերության խորհրդի անդամ երկրների ղեկավարների հանդիպմանը:

2008թ. նոյեմբերի 5-ին Բրյուսել կատարած այցի ընթացքում ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսյանը հանդիպել է ՆԱՏՕ-ի Գլխավոր քարտուղար Յապ դե Հուպ Սխեֆերի հետ:

2008թ. մայիսի 28-ին տեղի ունեցավ Հայաստանի մասնակցությամբ Հյուսիսատլանտյան խորհրդի հանդիպումը, որին մասնակցում էին ՀՀ արտաքին գործերի նախարար Էդվարդ Նալբանդյանը եւ պաշտպանության նախարար Սեյրան Օհանյանը: Դրանով ավարտվեց ԱԳԳԾ իրականացման առաջին երկամյա փուլը: Կազմվել է վերանայված գործողությունների ծրագրի նախագիծը:

2008թ. հունիսին Հայաստանի Հանրապետությունը կրկնապատկեց իր խաղաղապահ ուժերը Կոսովոյում՝ հասցնելով մեկ վաշտի (70 հոգի):

2008թ. հունիսին Հայաստանում ՀՀ-ՆԱՏՕ Անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագրի շրջանակներում կայացավ հերթական ՆԱՏՕ-ի շաբաթը, որի ընթացքում տեղի ունեցան Դաշինքի բարձրաստիճան ներկայացուցիչների այցեր Երեւան:

Սովորական սպառազինությունների վերահսկման գործընթաց

Համաձայն Եվրոպայում Սովորական Ձինված Ուժերի մասին Պայմանագրի եւ 1999թ. Վիեննայի Փաստաթղթի պահանջների, Վիեննա՝ Համատեղ Խորհրդատվական Խմբին, ինչպես եւ ԵԱՀԿ Հակամարտությունների Կանխարգելման Կենտրոնին է տրամադրվել համադրված ՀՀ ամենամյա ռազմական տեղեկատվությունը:

Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի մասին պայմանագրի եւ 1999 թ. Վիեննայի փաստաթղթի շրջանակներում ՀՀ պաշտպանության նախարարության հետ համատեղ կազմակերպվել է օտարերկրյա պետությունների տեսչական խմբերի եւ Վիեննայի փաստաթղթի գնահատման այցի ընդունումը (ընդհանուր՝ 8 այցելություն):

Տարվա ընթացքում ՄԱԿ-ի եւ ԵԱՀԿ համապատասխան բանաձեւերի համաձայն ներկայացվել է ամենամյա հարցաշարերի պատասխաններ ահաբեկչության դեմ պայքարի, տարբեր սպառազինությունների արտահանման եւ ներմուծման, ռազմական ծախսերի վերաբերյալ համապատասխան տեղեկատվության, ԵԱՀԿ Վարքի կանոնակարգի կատարման եւ դրանց առնչող մի շարք այլ խնդիրների վերաբերյալ:

Տարբեր միջազգային ատյաններում Հայաստանը շարունակաբար բարձրացրել է Ադրբեյջանի կողմից ԵՄՁՈՒ նախատեսվող սպառազինությունների առաստաղների կոպիտ խախտումների փաստը: ՀՀ մտահոգությունը կիսվել է ԵԱՀԿ անդամ մի շարք պետությունների կողմից:

Գլոբալ անվտանգության եւ ոչ կոնվենցիոնալ խնդիրներ

Համագործակցությունը Ատոմային Էներգիայի միջազգային գործակալության հետ ընթացել է բնականոն հունով: Միջուկային անվտանգության կոնվենցիայի ներքո ապրիլին Հայաստանը ներկայացրեց 4-րդ ազգային զեկույցը:

Մայիսին կայացավ Հայաստանի ատոմային էլեկտրակայանի(ՀԱԷԿ) դոնորների 3-րդ կոնֆերանսը Երեւանում, որի ժամանակ դոնոր երկրները հաստատեցին իրենց մտադրությունը ՀԱԷԿ-ի անվտանգության բարձրացմանը նյութական եւ փորձագիտական առումով նպաստելու վերաբերյալ:

Հուլիսի 14-ին ԱՄՆ կատարած այցի ընթացքում ՀՀ արտգործնախարարն ու ԱՄՆ պետական քարտուղարը ստորագրել են Գործողությունների ծրագիր միջուկային եւ ռադիոակտիվ նյութերի մաքսանենգությունը կանխելու վերաբերյալ:

Հաշվետու տարում ՀՀ-ն կատարել է Միջազգային կազմակերպություններին ՀՀ անդամակցության վճարներն ըստ հաստատված ցանկի (86 կազմակերպություն, 776 մլն. դրամ): Շարունակվել է մի շարք կազմակերպությունների գծով պարտքերի մարումն ըստ հաստատված մարման ծրագրերի:

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՆԱԶՈՒՄ

Ապրիլ ամսին աշխարհի տասնյակ քաղաքներում նշվեց Մեծ Եղեռնի 93-րդ տարելիցը, անցկացվեցին հարյուրավոր միջացառումներ՝ ոգեկոչման միջոցառումներ, կոնֆերանսներ, բացվեցին գոհերի հիշատակն հավերժացնող հուշարձաններ:

Մարտին ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների խորհրդի 7-րդ նստաշրջանում կոնսենսուսով ընդունվեց Հայաստանի հեղինակած «Ցեղասպանության կանխարգելում» բանաձեւը, որը համահեղինակել են 62 պետություններ:

Գեկտեմբերի 4-5-ը Հելսինկիում կայացած ԵԱՀԿ նախարարական խորհրդի 16-րդ հանդիպման արդյունքում ՀՀ առաջարկությամբ ընդունվեց Հոչակագիր Ցեղասպանության հանցանքի պատժման եւ կանխարգելման մասին կոնվենցիայի 60-րդ տարելիցի կապակցությամբ:

ՀՅՈՒՊԱՏՈՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

2008թ. շարունակվել է աշխատանքն օտարերկրյա պետություններում գտնվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների խախտված իրավունքները վերականգնելու, օրինական շահերը պաշտպանելու, ինչպես նաև այլ տարբեր հարցերում (վավերականությունը լրացած փաստաթղթերի փոխարինում, տարաբնույթ տեղեկանքների տրամադրում, նոտարական գործառույթներ եւ այլն) աջակցելու ուղղությամբ:

2008թ. օգոստոսին Հարավային Օսեթիայի շուրջ տեղի ունեցած իրադարձությունների ժամանակ աջակցություն է ցուցաբերվել Վրաստանի տարածքից տասնյակ հազարավոր ՀՀ քաղաքացիների հայրենիք էվակուացման և հազարավոր օտարերկրացիների Հայաստանով տարանցման հետ կապված խնդիրների լուծմանը:

ԻՐԱՎԱՊԱՅՄԱՆ ԱԳՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԱԳՆ կողմից մշակվել և ՀՀ կառավարության քննարկմանն են ներկայացվել 80 իրավական ակտերի նախագիծ (հավելված 1)՝ 2 օրենքի նախագիծ, ՀՀ կառավարության 13 որոշման նախագիծ (ընդունվել են 12-ը), ՀՀ վարչապետի 67 որոշման նախագիծ (ընդունվել են 67-ը):

2008 թվականի ընթացքում ՀՀ արտաքին գործերի նախարարությունը իրականացրել է 308 միջազգային պայմանագրի նախագծերի մշակման համար ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված տարբեր գործառույթներ: ՀՀ Նախագահի հավանությունն է ստացվել 27 միջազգային պայմանագրի կնքման առաջարկություն: ՀՀ կառավարության հավանությունն է ստացել 50 միջազգային պայմանագրի կնքման առաջարկություն:

2008 թվականի ընթացքում ստորագրվել է 65 միջազգային պայմանագիր (հավելված 1), Հայաստանի Հանրապետությունը միացել է 8 միջազգային կոնվենցիայի:

ՀՀ Նախագահի հաստատմանն է ներկայացվել և Նախագահի կողմից հաստատվել են 14 միջազգային պայմանագիր: ՀՀ Ազգային ժողովի վավերացմանն է ներկայացվել 31 միջազգային պայմանագիր, որոնցից վավերացվել են 23-ը:

2008թ. ընթացքում ուժի մեջ են մտել 42 միջազգային պայմանագիր:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔ

ՀՀ նախագահը հարցազույցներ է տվել Euronews, France 24, CNN Turk հեռուստաընկերությունների, Der Standard, Le Monde, Le Figaro, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Radikal թերթերին, Xinhua տեղեկատվական գործակալությանը, տպագրվել է նախագահի հոդվածը The Wall Street Journal թերթում:

Արտասահմանյան ուղեորությունների ընթացքում Հայաստանի արտգործնախարարը մասնակցել է տասնյակ ասուլիսների, որոնցից հարկ է նշել Ստամբուլում տեղի ունեցած ասուլիսը առավել քան 100 լրագրողների մասնակցությամբ: ԱԳ նախարարը տվել է մի քանի տասնյակ հարցազույցներ օտարերկրյա ՋԼՄ-երին:

Արտգործնախարարը Հայաստանի արտաքին քաղաքականության վերաբերյալ ելույթներով հանդես է եկել Մոսկվայի միջազգային հարաբերությունների պետական ինստիտուտում, Վաշինգտոնի «Կարնեգի» հիմնադրամում (The Carnegie Endowment for International Peace), Մեծ Բրիտանիայի Միջազգային հարաբերությունների թագավորական ինստիտուտում (Chatham House), Շվեդիայի Անվտանգության եւ զարգացման քաղաքականության ինստիտուտում, Վիլնյուսի համալսարանում, Բելգիայի Միջազգային հարաբերությունների թագավորական ինստիտուտում:

2008 թ. Հայաստան են այցելել շուրջ 300 օտարերկրյա լրագրողներ:

2008 թվականին ստորագրված միջազգային փաստաթղթերի ցուցակ

1. ՀՀ և Գյուդատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի միջև 2008թվականի հունվարի 8-ին ստորագրված «Շուկայավարման հնարավորություն ֆերմերներին» ծրագրի ֆինանսավորման համաձայնագիր – 08 հունվարի 2008թ.
2. ՀՀ Կառավարության և Ճապոնիայի Կառավարության միջև «Գրամաշնորհային աջակցության սակավապահով ֆերմերներին» Ծրագիր – 16 հունվար, 2008
3. Հայաստանի Հանրապետության և Մավրիտանիայի Իսլամական Հանրապետության միջև դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու մասին Համատեղ հայտարարություն – 30 հունվարի, 2008թ. Նյու-Յորք
4. Համաձայնագիր ՀՀ կառավարության և ՌԴ Մոսկվայի մարզի կառավարության միջև առևտրատնտեսական, գիտատեխնիկական և մշակութային համագործակցության մասին – 30 հունվարի, 2008
5. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության և Ասիական զարգացման բանկի միջև տրանսպորտի ոլորտի զարգացման ռազմավարությանն ուղղված տեխնիկական աջակցության համաձայնագիր - 04 փետրվարի, 2008թ
6. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության տրանսպորտի և կապի նախարարության և Ռուսաստանի Դաշնության տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և կապի նախարարության միջև տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, փոստային կապի և էլեկտրակապի բնագավառում համագործակցության մասին – 06 փետրվարի, 2008թ.
7. Արձանագրություն «Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության միջև ազատ առևտրի մասին» 1992թ. սեպտեմբերի 30-ի Համաձայնագրի մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին – 06 փետրվարի, 2008թ.
8. Համատեղ հայտարարություն Հայկական ԱԷԿ-ի շահագործման անվտանգության և հուսալիության բարձրացման, ինչպես նաև Հայաստանում ատոմային էներգետիկայի զարգացման բնագավառում Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության – 06 փետրվարի, 2008թ.
9. Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական ներդրումային բանկի միջև «Հայաստանի Հանրապետությունում Եվրոպական ներդրումային բանկի գործունեության կառավարման համար» շրջանակային համաձայնագիր – 14 փետրվարի 2008թ
10. Հայաստանի Հանրապետության և Միջազգային Զարգացման Ընկերակցության միջև Օտարերկրյա ներդրումների և արտահանման խրախուսման երկրորդ ծրագրի իրականացման նպատակով TF 091254 հոլադական դրամաշնորհի ֆինանսավորման համաձայնագիր – 25 մարտի 2008թ
11. Հայաստանի Հանրապետության և Միջազգային Զարգացման Ընկերակցության միջև «Գատախրավական բարեփոխումների երկրորդ ծրագրի» համաֆինանսավորման համար տրամադրվող Խնամառու հիմնադրամի TF 091251 Նիդերլանդական դրամաշնորհի համաձայնագիր – 16 ապրիլի 2008թ
12. Արձանագրություն Հայաստանի Հանրապետության և Լիխտենշտայնի Իշխանության միջև դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու մասին – 7 մայիսի, 2008թ. Ստրասբուրգ
13. Հայաստանի Հանրապետության և Միջազգային Զարգացման Ընկերակցության միջև «Վիճակագրական գլխավոր ծրագրի մշակում և տեխնիկական աջակցություն վիճակագրական կարողությունների ամրապնդման նպատակով» TF 091206 դրամաշնորհի համաձայնագիր – 13 մայիսի 2008թ
14. Հայաստանի Հանրապետության և Համաշխարհային բանկի միջև Պետական պարտքի կառավարման ծրագրի ֆինանսավորման նպատակով տրամադրվող IDF TF 091617 դրամաշնորհի համաձայնագիր – 15 մայիսի 2008թ
15. Համաձայնագիրը Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության Կառավարության միջև «2007-2008թթ. ֆինանսական համագործակցության մասին» – 16 մայիսի, 2008թ.

16. Ծրագիր Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի նախարարության և Բելառուսի Հանրապետության մշակույթի նախարարության միջև 2008-2010 թթ. մշակութային համագործակցության մասին – 20 մայիսի, 2008թ. Երևան
17. 1995թ. մայիսի 26-ի՝ «Անկախ Պետությունների Համագործակցությունում ցուցահանդեսատոնավաճառային գործունեության զարգացման մասին» համաձայնագրում փոփոխություններ կատարելու մասին» արձանագրություն – 23 մայիսի 2008թ.
18. Համաձայնագիր «Հիդրոօդերևութաբանության բնագավառում կադրերի պատրաստման, մասնագետների վերապատրաստման և որակավորման բարձրացման ոլորտում համագործակցության մասին» – 23 մայիսի 2008թ.
19. Համաձայնագիր ՀՀ արդարադատության նախարարության և Սլովակիայի Հանրապետության արդարադատության նախարարության միջև գործընկերային համագործակցության մասին – 26 մայիսի, 2008թ. Երևան
20. Հայտագիր Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ճապոնիայի կառավարության միջև «Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական կայունացման և զարգացման ջանքերն ուժեղացնելու նպատակով 2005 թվականի մարտի 29-ի հայտագրերի փոխանակմամբ տրամադրված վարկի գումարի փոփոխության մասին» - 27 մայիսի, 2008թ
21. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության և Միջազգային համագործակցության Ճապոնիայի բանկի միջև Երևանի համակցված շոգեզագային ցիկլով էներգաբլոկի նախագծի համար ARM-P1 վարկային համաձայնագրում փոփոխություն» վարկային համաձայնագիր - 27 մայիսի, 2008թ.
22. ալաստանի Հանրապետության Կառավարության և Ֆրանսիայի Հանրապետության Կառավարության միջև ֆինանսական արձանագրություն – 27 մայիսի, 2008թ.
23. Փոխըմբռնման հուշագիր Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության և Եվրոպայում դաշնային ուժերի գերագույն հրամանատարության միջև «Համատեղ աղեղ 2008» և «Համատեղ նիզակակիր 2008» զորավարժությունների՝ «Խիզախ լուսան 2008» զորավարժության հետ միացյալ իրականացման համար հյուրընկալող երկրի աջակցության ապահովման վերաբերյալ – 3(13) հունիս, 2008թ.
24. 16.02.2004 թվականին ստորագրված «Աղքատության հաղթահարման բյուջետային աջակցության նպատակով (վճարվելիք պարտքի սպասարկման մասնակի փոխհատուցում) փոխըմբռնման հուշագրում փոփոխություններ կատարելու մասին» փոխըմբռնման հուշագիր – 04 հունիս, 2008թ
25. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության և Ռուսաստանի Դաշնության ներքին գործերի նախարարության միջև համագործակցության մասին – 20 հունիսի, 2008թ. Երևան
26. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության կառավարության միջև և Վրաստանի կառավարության միջև օդային հաղորդակցությունների մասին – 20 հունիսի, 2008թ. Թբիլիսի
27. Համատեղ հայտարարություն – Հայաստանի Հանրապետության նախագահի և Ռուսաստանի Դաշնության նախագահի – 24 հունիսի, 2008թ, Մոսկվա
28. Կանոնակարգ - Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Իրանի Իսլամական Հանրապետության կառավարության միջև Արաքս գետի հիդրոէներգետիկ նախագծի ուսումնասիրության և իրականացման շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետության և Իրանի Իսլամական Հանրապետության սահմանային երթևեկության դյուրացման – 25 հունիսի, 2008, Թեհրան
29. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ճապոնիայի կառավարության միջև «Երևանի պետական կոնսերվատորիայի երաժշտական գործիքների բարելավման ծրագրի մասին» հայտագրերի փոխանակման ձևով կնքված դրամաշնորհի – 26 հունիս, 2008, Երևան
30. Ծրագիր Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարության և Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարության միջև կրթության և գիտության ոլորտում 2008-2011 թթ. համագործակցության վերաբերյալ – 27 հունիսի, 2008թ. Երևան
31. Համատեղ հայտարարագիր ՀՀ և Կոմորոսի միության միջև դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու մասին – 02 հուլիսի, 2008թ., Նյու Յորք

32. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության և Չեխիայի Հանրապետության միջև եկամուտների և գույքի կրկնակի հարկումը բացառելու և հարկումից խուսափելը կանխելու մասին – 06 հուլիսի 2008թ. Երևան
33. Համագործակցության հուշագիր ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության և Չեխիայի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարության միջև եվրոպական ինտեգրացման մասին – 06 հուլիսի, 2008թ. Երևան
34. Երևանի Կոմիտասի անվան Պետական Կոնսերվատորիայի և Նոր Բուլղարական Համալսարանի միջև պայմանագիր – 11 հուլիսի, 2008թ, Սոֆիա
35. Համատեղ գործողությունների ծրագիր Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների կառավարության միջև միջուկային ու ռադիոակտիվ նյութերի մաքսանենգ փոխադրումների դեմ պայքարի ոլորտում – 14 հուլիս, 2008թ., Վաշինգտոն
36. Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական համայնքների հանձնաժողովի միջև ստորագրված՝ «Պարենային ապահովության ծրագիր» 2007/019-124 ֆինանսական համաձայնագիր – 13 հունիսի 2008թ, Բրյուսել և 08 օգոստոսի 2008թ, Երևան
37. ՄԾՏՀ անդամ երկրների քաղաքացի հանդիսացող գործարարների համար անդամ երկրներում արտոնագրերի տրամադրման ընթացակարգերի դյուրացման մասին համաձայնագիր - 23 օգոստոսի 2008թ.
38. ՄԾՏՀ անդամ երկրների քաղաքացի հանդիսացող՝ բեռնատար մեքենաների վարորդների համար անդամ երկրներում արտոնագրերի տրամադրման ընթացակարգերի դյուրացման մասին համաձայնագիր - 23 օգոստոսի 2008թ.
39. Հայաստանի Հանրապետության հեռուստաընկերության խորհրդի և Թուրքական ռադիոհեռուստաընկերության միջև փոխըմբռնման հուշագիր – 26 օգոստոսի, 2008թ
40. Հայաստանի Հանրապետության և Միջազգային Չարգացման Ընկերակցության միջև 01.11.2006թ ստորագրված և ՀՀ ԱԺ-ի կողմից վավերացված /Սոցիալական ներդրումների հիմնադրամ III ծրագիր/ թիվ 4238 AM ֆինանսավորման համաձայնագրի փոփոխություն – 10 սեպտեմբերի, 2008թ
41. Հայաստանի Հանրապետության և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության կարողությունների զարգացման ծրագիր» TF 092478 դրամաշնորհի համաձայնագիր - 13 սեպտեմբերի, 2008թ:
42. Հայաստանի Հանրապետության և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Անտառների մոնիտորինգի հզորացման ծրագիր» TF 092157 դրամաշնորհի համաձայնագիր - 13 սեպտեմբերի, 2008թ
43. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության և Գանիայի Թագավորության Կառավարության միջև զարգացման համագործակցության մասին - 15 սեպտեմբերի, 2008թ.
44. Արձանագրություն Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության և Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Կառավարության միջև թմրադեղերի հսկողության և իրվապահ ոլորտում համագործակցության նամակ-համաձայնագրում 7-րդ փոփոխությունը կատարելու մասին – 19 սեպտեմբերի 2009թ. Երևան
45. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ճապոնիայի անդրծովյան տնտեսական համագործակցության հիմնադրամի միջև 1999թ-ի փետրվարի 18-ին կնքված «Էլեկտրահաղորդման և բաշխիչ համակարգերի ծրագիր» N ARM-P1 վարկային համաձայնագրում փոփոխություններ կատարելու մասին համաձայնագիր – 23 սեպտեմբերի, 2008թ
46. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի նախարարության և Սլովակիայի Հանապետության մշակույթի նախարարության միջև մշակույթի բնագավառում համագործակցության մասին – սեպտեմբերի 26, 2008թ.
47. Կոնվենցիա ԱՊՀ մասնակից պետությունների սահմանամերձ համագործակցության մասին – 10 հոկտեմբերի 2008թ.
48. Համաձայնագիր Պետական պաշտպանության ենթակա անձանց անվտանգության ապահովման հարցերով ԱՊՀ մասնակից պետությունների փոխհամագործակցության մասին - 10 հոկտեմբերի 2008թ.

49. Համաձայնագիր ԱՊՀ մասնակից պետությունների միջտարածաշրջանային և սահմանամերձ համագործակցության խորհրդի մասին - 10 հոկտեմբերի 2008թ.
50. Համաձայնագիր Արմավիրի մարզի (Հայաստանի Հանրապետություն) մարզպետարանի և Յարոսլավի մարզի կառավարության (Ռուսաստանի Դաշնություն) միջև առևտրատնտեսական, գիտատեխնիկական և մշակութային համագործակցության մասին – 21 հոկտեմբերի, 2008թ. Երևան
51. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Սվերդլովսկի մարզի կառավարության (Ռուսաստանի Դաշնություն) միջև առևտրատնտեսական, գիտական և մշակութային համագործակցության մասին – 21 հոկտեմբերի, 2008թ. Երևան
52. Փոխըմբռնման հուշագիր Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարության և Իրանի Իսլամական Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարության միջև հյուպատոսական հինգերորդ համատեղ նիստի – 5 նոյեմբերի, 2008թ. Երևան
53. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Շվեդիայի Թագավորության կառավարության միջև առանց թույլտվության բնակվող անձանց հետընդունման մասին – 7 նոյեմբերի, 2008թ. Ստոկհոլմ
54. Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության և Հունաստանի Հանրապետության ազգային պաշտպանության նախարարության միջև Հունաստանի Հանրապետության ազգային պաշտպանության նախարարության ռազմական ուսումնական հաստատություններում և ուսումնական կենտրոններում Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի անձնակազմի ուսուցման մասին Արձանագրություն – 10 նոյեմբերի, 2008թ. Աթենքում:
55. Համաձայնագիր ՀՀ գլխավոր դատախազության և Ուկրաինայի գլխավոր դատախազության միջև համագործակցության մասին – 13 նոյեմբերի, 2008թ. Կիև
56. «Ռ-ադիացիոն, քիմիական և կենսաբանական իրավիճակի վերահսկման բնագավառում ԱՊՀ մասնակից պետությունների պաշտպանության նախարարությունների փոխգործակցության մասին» համաձայնագիր – 14 նոյեմբերի 2008թ.
57. «Հրագենի, ռազմամթերքի, պայթուցիկ նյութերի և պայթեցման սարքավորումների անօրինական շրջանառության դեմ պայքարում ԱՊՀ մասնակից պետությունների համագործակցության մասին» համաձայնագիր – 14 նոյեմբերի 2008թ.
58. «1992թ. նոյեմբերի 13-ին ստորագրված «Սահմանապահ զորքերի հրամանատարների խորհրդի Համակարգող ծառայության ֆինանսավորման համար վճարների փոխանցման կարգի և չափորի մասին» համաձայնագրի գործողության դադարեցման մասին» արձանագրություն – 14 նոյեմբերի 2008թ.
59. Կոնվենցիա ԱՊՀ մասնակից պետությունների աշխատանքային միգրանտների և նրանց ընտանիքների անդամների իրավական կարգավիճակի մասին – 14 նոյեմբերի 2008թ.
60. Համաձայնագիր Կեղծված դեղամիջոցների շրջանառության դեմ պայքարում համագործակցության մասին – 14 նոյեմբերի 2008թ.
61. «ԱՊՀ մասնակից պետությունների միջև համատեղ ֆիլմարտադրության մասին» համաձայնագիր – 14 նոյեմբերի 2008թ.
62. Համաձայնագիր Շաքարախտի աճի դեմ պայքարում ԱՊՀ մասնակից պետությունների համագործակցության մասին – 14 նոյեմբերի 2008թ.
63. Համաձայնագիր ԱՊՀ մասնակից պետություններում նոր սերնդի անձնագրավիզային փաստաթղթերի պետական տեղեկատվական համակարգերի ստեղծման և դրանց հետագա զարգացման շուրջ համագործակցության մասին – 14 նոյեմբերի 2008թ.
64. «Համատեղելի ազգային հեռուստաբժշկական խորհրդատվական-ախտորոշիչ համակարգերի ստեղծման բնագավառում ԱՊՀ մասնակից պետությունների համագործակցության մասին» հուշագիր – 14 նոյեմբերի 2008թ.
65. «1997թ. հունվարի 17-ի «Մեծահասակների գիտելիքների տարածման և կրթության բնագավառում համագործակցության մասին» համաձայնագրում փոփոխություններ կատարելու մասին» արձանագրություն - 14 նոյեմբերի 2008թ.

66. Համագործակցության հուշագիր ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության և հունգարիայի արտաքին գործերի նախարարության միջև եվրոպական ինտեգրացման մասին – 17 նոյեմբերի, 2008թ.
67. ՀՀ և Ասիական զարգացման բանկի միջև գյուղական ճանապարհների հատվածի ծրագիր (հատուկ գործառնություններ) լրացուցիչ վարկային համաձայնագիր թիվ 2467 ARM(SF) վարկային համաձայնագիր – 18 նոյեմբերի 2008թ.
68. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության և Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Կառավարության միջև օդային տրանսպորտի մասին – 21 նոյեմբերի, 2008թ.
69. Հայաստանի Հանրապետության և Միջազգային զարգացման ընկերակցության միջև «Համայնքային ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծրագրի լրացուցիչ ֆինանսավորում» ֆինանսավորման համաձայնագիր – 24 նոյեմբերի 2008թ.
70. Երեխաների որդեգրման մասին եվրոպական կոնվենցիա /վերանայված/ - 27 նոյեմբերի 2008թ. Ստրասբուրգ
71. Հայաստանի Հանրապետության և Միջազգային զարգացման ընկերակցության միջև «Ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆիդուցիար վերահսկողության փորձնական ծրագիր» թիվ 092616 IDF դրամաշնորհի համաձայնագիր – 01 դեկտեմբերի 2008թ.
72. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Շվեյցարիայի Համադաշնության կառավարության միջև արտակարգ իրավիճակների ժամանակ համագործակցության մասին – 08 դեկտեմբերի, 2008թ, Երևան
73. Արձանագրություն Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Վրաստանի կառավարության միջև 1995 թվականի օգոստոսի 14-ի՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Վրաստանի կառավարության միջև ազատ առևտրի մասին Համաձայնագրի մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին – 9 դեկտեմբերի, 2008թ. Թբիլիսի
74. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական համայնքի միջև օդային հաղորդակցության որոշակի ասպեկտների մասին – 09 դեկտեմբերի 2008թ.
75. Մտադրությունների Արձանագրություն Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի նախարարության և Բուլղարիայի Հանրապետության մշակույթի նախարարության միջև 2009 թվականին Հայաստանի Հանրապետությունում «Բուլղարական մշակույթի տարի» և 2010 թվականին Բուլղարիայի Հանրապետությունում «Հայկական մշակույթի տարի» կազմակերպելու և անցկացնելու մասին – 10 դեկտեմբերի, 2008թ.
76. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական ծառայության խորհրդի և Բուլղարիայի Հանրապետության պետական կառավարման և վարչական բարեփոխումների նախարարության միջև համագործակցության 2009-2014 Աշխատանքային ծրագիր - 10 դեկտեմբերի, 2008թ.
77. Արձանագրություն Հայաստանի Հանրապետության և Բուլղարիայի Հանրապետության միջև «Հայաստանի Հանրապետության և Բուլղարիայի Հանրապետության միջև եկամուտների և գույքի կրկնակի հարկումը բացառելու մասին» 1995թ. ապրիլի 10-ին Սոֆիայում ստորագրված Համաձայնագրում փոփոխություններ կատարելու մասին (ուժի մեջ է 1995 թվականի դեկտեմբերի 1-ից) - 10 դեկտեմբերի, 2008թ.
78. Համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության ազգային արխիվի և Բուլղարիայի Հանրապետության «Արխիվ» պետական գործակալության միջև արխիվային գործի ոլորտում համագործակցության մասին - 10 դեկտեմբերի, 2008թ.
79. ՀՀ և Ասիական զարգացման բանկի միջև « Ջրամատակարարման և ջրահեռացման /սեկտորի/ ծրագրի վարկային համաձայնագրում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին համաձայնագիր – 23 դեկտեմբերի 2008թ.
80. ՀՀ և Միջազգային զարգացման ՕՊԵԿ հիմնադրամի միջև «Շուկայավարման հնարավորություն ֆերմերների» ծրագրի ֆինանսավորման համաձայնագիր – 23 դեկտեմբերի 2008թ.

Օրենքների նախագծեր

1. «Հայաստանի Հանրապետության հողային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ

2. «Հողի հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ,

ՀՀ կառավարության որոշումներ

1. «Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագիր չհանդիսացող միջազգային բնույթի փաստաթղթերի կքնման կարգը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության որոշման նախագիծ,

2. «ՀՀ Կառավարության 24.07.08թ. թիվ 870-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ Կառավարության որոշում,

3. «ՀՀ Կառավարության 03.07.08թ. թիվ 692-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ Կառավարության որոշման նախագիծ,

4. «ՀՀ Կառավարության 25.01.05թ. թիվ 49-Ա որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ Կառավարության որոշում,

5. «ՀՀ կառավարության 2008 թվականի ապրիլի 10-ի N 350-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ Կառավարության որոշման նախագիծ:

6. 2008 թվականի 10 ապրիլի N 350-Ն որոշում ՀՀ և օտարերկրյա պետությունների միջկառավարական հանձնաժողովների հայկական կողմի օրինակելի կանոնադրությունը հաստատելու մասին

7. «Առևտրի, արդյունաբերության, գյուղատնտեսության, կրթության և մշակույթի բնագավառում համագործակցության հայ-չինական միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի կանոնադրությունը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում,

8. «Հայաստանի Հանրապետության և Հունաստանի Հանրապետության միջև տնտեսական, արդյունաբերական և գիտատեխնիկական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի կանոնադրությունը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում,

9. «Հայաստանի Հանրապետության և Լիբանանի Հանրապետության միջկառավարական համատեղ հանձնաժողովի հայկական կողմի կանոնադրությունը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում,

10. «Հայաստանի Հանրապետության և Ռուսաստանի Դաշնության միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի կանոնադրությունը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում,

11. «Հայաստանի Հանրապետության և Վրաստանի միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի կանոնադրությունը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում,

12. «Առևտրի, տնտեսության, տեխնոլոգիաների, գիտության, կրթության և մշակույթի բնագավառներում համագործակցության հայ-չնդկական միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի կանոնադրությունը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում

13. 2008թ. նոյեմբերի 6-ի N1285-Ն որոշում «Սևծովյան տնտեսական համագործակցության կազմակերպությունում ՀՀ նախագահության ընթացքում՝ 2008թ. նոյեմբերի 1-ից մինևր 2009 թվականի ապրիլի 30-ը անցկացվելիք միջոցառումների ցանկը հաստատելու մասին

14. 2008թ. նոյեմբերի 20-ի N1385-Ա որոշում թրաֆիկինգի ենթարկված անձանց ազգային ուղղորդման կարգը հաստատելու մասին

ՀՀ վարչապետի որոշումներ

1. ՀՀ վարչապետի 16 փետրվարի 2008 թվականի N 71-Ա որոշում Սլովենիայի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարար Դ. Ռուպելի գլխավորած եվրամիության եռյակի պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի մասին

2. ՀՀ վարչապետի 16 փետրվարի 2008 թվականի N 73-Ա որոշում Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության նախագահ Վ. Ջուբկովի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի մասին

3. ՀՀ վարչապետի 5 մարտի 2008 թվականի N 114-Ա որոշում Ռուսաստանի Դաշնության տրանսպորտի նախարար Ի. Լևիտինի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի մասին

4. ՀՀ վարչապետի 17 մարտի 2008 թվականի N 144-Ա որոշում ԵԱՀԿ-ի գործող նախագահ, Ֆինլանդիայի արտաքին գործերի նախարար Իլկա Կաներվայի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի ծախսերի մասին

5. ՀՀ վարչապետի 17 մարտի 2008 թվականի N 145-Ա որոշում Վատիկանի պետական քարտուղար, նորին սրբազանություն կարդինալ Տարչիզիո Բերտոնեի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական այցի ծախսերի մասին

6. ՀՀ վարչապետի 17 մարտի 2008 թվականի N 146-Ա որոշում Սլովակիայի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարար, Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի նախագահ Յան Կուբիշի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի ծախսերի մասին

7. 11 ապրիլի 2008 թվականի N 182-Ա որոշում Սաուդյան Արաբիայի Թագավորության արքայազն Ալաուլիդի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի մասին

8. 11 ապրիլի 2008 թվականի N 187-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2008 թվականի հուլիսի 16-ի N 455-Ա որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին

9. 18 ապրիլի 2008 թվականի N 200-Ա որոշում Ազո-ի խմբի նախագահ, Եվրախորհրդում Շվեդիայի դեսպան Պեր Սյոգրենի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի մասին

10. 18 ապրիլի 2008 թվականի N 201-Ա որոշում Եվրոպայի խորհրդի մարդու իրավունքների հանձնակատար Թոմաս Համմարբերգի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի մասին

11. 5 հունիսի 2008 թվականի N 312-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետությունում մարդկանց շահագործման (թրաֆիկինգի) հարցերով խորհրդի աշխատակարգը հաստատելու մասին

12. 23 հունիսի 2008 թվականի N 390-Ա որոշում Հայաստան-ՆԱՏՕ անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագրի իրականացման շրջանակներում «Հայաստանում ՆԱՏՕ-ի շաբաթ» միջոցառումների իրականացման մասին

13.21 հուլիսի 2008 թվականի N 505-Ա որոշում Շվեյցարիայի Համադաշնության Դաշնային խորհրդական, արտաքին գործերի նախարար Մ. Քալմի-Ռեյի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային այցի մասին

14.21 հուլիսի 2008 թվականի N 508-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Կատարի Պետության կառավարության միջև համատեղ հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

15.21 հուլիսի 2008 թվականի N 509-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Լիբանանի Հանրապետության միջկառավարական համատեղ հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

16.21 հուլիսի 2008 թվականի N 510-Ա որոշում տնտեսական և գիտատեխնիկական համագործակցության հարցերով հայ-բուլղարական միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

17.21 հուլիսի 2008 թվականի N 511-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Իրանի Իսլամական Հանրապետության միջկառավարական համատեղ հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

18.21 հուլիսի 2008 թվականի N 512-Ա որոշում հայ-ռուսական ռազմատեխնիկական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը`

19.20 օգոստոսի 2008 թվականի N 651-Ա որոշում "Ռուբեժ-2008" համատեղ հրամանատարաշտաբային զորավարժության և Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպության անդամ պետությունների անվտանգության խորհրդի քարտուղարների խորհրդի նիստի անցկացման մասին

20.2 դեկտեմբերի 2008 թվականի N 980-Ա որոշում կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարի հարցերով հայ-կիպրական համատեղ հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

21.21 հուլիսի 2008 թվականի N 513-Ա որոշում հայ-ռումինական առևտրատնտեսական և գիտատեխնիկական համագործակցության խառը հանձնաժողովի հայկական մասի անհատական կազմը հաստատելու մասին

22.21 հուլիսի 2008 թվականի N 514-Ա որոշում ֆինանսական և տեխնիկական համագործակցության հայ-գերմանական միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

23.21 հուլիսի 2008 թվականի N 515-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Էրդգաստանի Հանրապետության միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

24.21 հուլիսի 2008 թվականի N 516-Ա որոշում առևտրի, արդյունաբերության, էներգետիկայի, գիտության, տեխնոլոգիաների, գյուղատնտեսության, կրթության և մշակույթի բնագավառներում համագործակցության հայ-չինական միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

25.21 հուլիսի 2008 թվականի N 517-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Ռուսաստանի Դաշնության միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

26.21 հուլիսի 2008 թվականի N 518-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Վրաստանի միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

27.21 հուլիսի 2008 թվականի N 519-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Մոլդովայի Հանրապետության միջև առևտրատնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը

28.21 հուլիսի 2008 թվականի N 520-Ա որոշում հայ-ավստրիական առևտրատնտեսական և գիտատեխնիկական համագործակցության խառը հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

29.21 հուլիսի 2008 թվականի N 521-Ա որոշում հայ-ամերիկյան միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

30.21 հուլիսի 2008 թվականի N 522-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Դազախստանի Հանրապետության միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

31.21 հուլիսի 2008 թվականի N 523-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

32.21 հուլիսի 2008 թվականի N 524-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության, Թուրքմենստանի և Իրանի Իսլամական Հանրապետության միջկառավարական եռակողմ խառը հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

33.21 հուլիսի 2008 թվականի N 525-Ա որոշում տնտեսական համագործակցության հարցերով հայ-բելառուսական միջկառավարական համատեղ հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

34.21 հուլիսի 2008 թվականի N 526-Ա որոշում առևտրի, տնտեսական, տեխնոլոգիաների, գիտության, կրթության և մշակույթի բնագավառներում համագործակցության հայ-հնդկական միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

35.21 հուլիսի 2008 թվականի N 527-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Թուրքմենստանի միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

36.21 հուլիսի 2008 թվականի N 528-Ա որոշում տնտեսական համագործակցության հարցերով հայ-ուկրաինական միջկառավարական համատեղ հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

37.24 հուլիսի 2008 թվականի N 553-Ա որոշում Չեխիայի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարար Կ. Շվարցենբերգի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի մասին

38.24 հուլիսի 2008 թվականի N 557-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Տաջիկստանի Հանրապետության միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

39.24 հուլիսի 2008 թվականի N 558-Ա որոշում Եվրոպա-Կովկաս-Ասիա տրանսպորտային միջանցքի զարգացմանն ուղղված միջազգային տրանսպորտի մասին" հիմնական բազմակողմ համաձայնագրի հիման վրա ստեղծված" Հայաստանի Հանրապետության ազգային հանձնաժողովի անհատական կազմը հաստատելու մասին

40.24 հուլիսի 2008 թվականի N 559-Ա որոշում հայ-լեհական առևտրատնտեսական և գիտատեխնիկական համագործակցության խառը հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

41.24 հուլիսի 2008 թվականի N 560-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության և Հունաստանի Հանրապետության միջև տնտեսական, արդյունաբերական և գիտատեխնիկական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

42.24 հուլիսի 2008 թվականի N 561-Ա որոշում հայ-սիրիական միջկառավարական համատեղ հանձնաժողովի հայկական կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

43.5 օգոստոսի 2008 թվականի N 591-Ա որոշում Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպության գլխավոր քարտուղար Ն. Բորդյուժայի Հայաստանի Հանրապետության այցի մասին

44.19 օգոստոսի 2008 թվականի N 648-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2008 թվականի հուլիսի 24-ի N 559-Ա որոշման մեջ լրացում կատարելու մասին

45.12 սեպտեմբերի 2008 թվականի N 705-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2007 թվականի նոյեմբերի 26-ի N 822-Ա որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին

46.29 սեպտեմբերի 2008 թվականի N 756-Ա որոշում միջկառավարական հանձնաժողովի Հայաստանի Հանրապետության կողմի անհատական կազմը հաստատելու մասին

47.7 հոկտեմբերի 2008 թվականի N 787-Ա որոշում Հայաստան-Նատո անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագրի շրջանակներում Երեվանում միջազգային համաժողով անցկացնելու մասին

48.8 հոկտեմբերի 2008 թվականի N 793-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2008 թվականի հուլիսի 21-ի N 512-Ա որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին

49.8 հոկտեմբերի 2008 թվականի N 794-Ա որոշում Սևծովյան տնտեսական համագործակցության գլխավոր քարտուղար Լ. Խրիզանթոպուլոսի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի հետ կապված ծախսերի մասին

50.5 նոյեմբերի 2008 թվականի N 863-Ա որոշում ռուսաստանի արտաքին գործերի նախարար Ս. Լավրովի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի հետ կապված ծախսերի մասին

64. 13 նոյեմբերի 2008 թվականի N 909-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2008 թվականի հուլիսի 21-ի N 528-Ա որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին

65. 13 նոյեմբերի 2008 թվականի N 910-Ն որոշում Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2008 թվականի փետրվարի 8-ի N 44 որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին

66. 5 դեկտեմբերի 2008 թվականի N 996-Ա որոշում Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2008 թվականի հուլիսի 21-ի N 518-Ա որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին

67. 5 դեկտեմբերի 2008 թվականի N 1000-Ա որոշում Հունգարիայի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարար Բ. Գյոնցի գլխավորած պատվիրակության Հայաստանի Հանրապետության այցի հետ կապված ծախսերի մասին